

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาการดื่มสุรา : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดที่เข้าร่วมโครงการวัดปลอดสุราอำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาหลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาการดื่มสุราตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) ศึกษากิจกรรมในการดำเนินโครงการใช้หลักพุทธธรรมแก้ปัญหาการดื่มสุราของวัดที่เข้าร่วมโครงการวัดปลอดสุราในเขตอำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ ๓) ศึกษาผลสัมฤทธิ์การแก้ปัญหาการดื่มสุราของวัดที่เข้าร่วมโครงการวัดปลอดสุราในเขตอำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาการดื่มสุราที่ปรากฏในพระไตรปิฎก จากการศึกษาพบว่าพระพุทธศาสนากล่าวถึงสุราเมรัยว่าเป็นสิ่งที่เมื่อบุคคลเสพเข้าไปแล้วทำให้เป็นคนขาดสติยังคิด ตั้งอยู่ในความประมาท การดื่มของเมา ได้แก่ สุราและเมรัย ที่กล่าวไว้ก่อนแล้ว ก็เพราะเหตุที่ผู้ดื่มของเมาย่อมไม่รู้ธรรม ไม่รู้ธรรม ย่อมทำอันตรายแก่มารดา บิดา แม้แต่พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพระพุทธเจ้า แม้แต่พระสาวกของพระตถาคต ย่อมประสบการติเตียนในภาพปัจจุบัน ประสพทุกข์ในภพเบื้องหน้า และประสพความเป็นบ้าในภพต่อ ๆ ไป บุคคลที่เสพสุราจนมึนเมาย่อมทำได้ทุกอย่างที่เป็นผลเสียหายแก่ตนเองและผู้อื่น สุราจึงเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ มีแต่โทษทั้งในภพนี้ และภพหน้าตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระวินัยปิฎกพระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ในพระวินัยว่าห้ามพระภิกษุดื่มสุราอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ในพระสุตตันตปิฎกมีเรื่องเกี่ยวกับบุตรชายของเศรษฐีที่ตกอยู่ในอำนาจของสุราทำให้ทรัพย์สมบัติที่เป็นของบิดามารดาหมดสิ้นไปให้เสื่อมสิ้นไปกลายเป็นยาจก ขอดทานเพราะตนเองติดสุราจนต้องผลาญทรัพย์สมบัติของบิดามารดาหมดสิ้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงโทษของการดื่มสุราไว้ว่า “ ดูก่อนคบหาบุตรโทษ ๖ อย่าง ต่อไปนี้ ผู้ที่ดื่มน้ำเมา คือ สุรา เมรัยเป็นประจำ จะได้เห็นทันตา คือ ๑) ความเสื่อมแห่งทรัพย์ อันผู้ดื่มพึงเห็นเอง ๒) ก่อการทะเลาะวิวาท ๓) เป็นบ่อเกิดแห่งโรค ๔) เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง ๕) เป็นเหตุให้ประพบัติมารยาทที่น่าดู ๖) เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา

ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาได้แบ่งประเภทของสุราไว้เป็น ๓ ประเภท คือ สุรา เมรัย และมัชชะ สุรา คือเหล้าที่ได้จากการกลั่นลั่นๆ เมรัย คือน้ำเมาที่ได้จากการหมัก มัชชะ คือของเมาหรือของมึนเมา สิ่งของที่ทำให้ผู้เสพเข้าไปแล้วมึนเมาเรียกตามภาษานิยมปัจจุบันว่า “ยาเสพติด” โดยสรุปแล้วสุรานั้นมีอยู่ ๒ ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ สุราแท้ได้แก่ สุราที่ไม่ได้กลั่นและมีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกินสิบห้าดีกรี ส่วนใหญ่จะเป็นสุราที่หมักด้วยธัญพืชต่างๆเช่น โวณผลไม้ อีกประเภทหนึ่งคือสุรากลั่น ได้แก่สุราที่ได้กลั่นแล้วและมีแรงแอลกอฮอล์เกินกว่าสิบห้าดีกรี เป็นสุราที่กลั่นมาจากสุราแท้ให้มีความเข้มข้นยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ดื่มแล้วมีความมึนเมาจากมากกว่าประเภทแรก

ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงโทษของสุราเมรัย นั้นก่อให้เกิดโทษต่อตนเองและผู้อื่น หรือสังคม สุราทำให้เกิดความประมาท หลงลืมสติ เมื่อเกิดความประมาทในตนแล้ว ย่อมสามารถที่จะกระทำความผิดในส่วนอื่นๆ ได้ง่ายขึ้น เช่น ทะเลาะวิวาท เปียดเบียนผู้อื่น เปียดบังลักขโมย

ทรัพย์ของผู้อื่น ประพฤติผิดในกามหรือ กล่าวคำเท็จได้ง่ายขึ้น เพราะได้ประมาทเสียแล้ว ด้วยเหตุจากการเสพสิ่งเสพติดเหล่านั้นเป็นเบื้องต้นนั่นเอง จึงส่งผลกระทบต่อผู้อื่นหรือสังคม และดังความในสังคาลกสูตรที่พระพุทธองค์ตรัสถึงโทษของการเสพสุราเมรัยไว้ว่าคบดีบุตร โทษ ๖ อย่าง ต่อไปนี้ ผู้ที่ดื่มน้ำเมา คือ สุราเมรัยเป็นประจำจะได้เห็นทันตา คือ ความเสื่อมแห่งทรัพย์อันผู้ดื่มพึงเห็นเอง ก่อการทะเลาะวิวาท เป็นบ่อเกิดแห่งโรค เป็นเหตุให้เสียชื่อเสียง เป็นเหตุให้ประพฤติมารยาทที่ไม่น่าดู เป็นเหตุทอนกำลังปัญญา

การนำหลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาการดื่มสุราในสังคมไทย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาในประเด็นปัญหาด้านสุขภาพส่วนบุคคลของผู้ดื่มสุรา สุขภาพจิตสุขภาพชีวิตสมาชิกในครอบครัวและญาติพี่น้อง ตลอดจนถึงปัญหาสังคม ได้สรุปผลการศึกษาดังนี้ ในการหาทางออกจากปัญหาการดื่มสุรา เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพส่วนบุคคลนั้น เป็นการรู้จักใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เพื่อแก้ปัญหาอันเกิดขึ้นแก่ตัวบุคคลผู้ดื่มสุรา ด้วยอาศัยหลักธรรมทั้ง ๓ ประการ คือ(๑) อบายมุข ๖ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นโทษทัณฑ์ของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสุรามีผลเป็นอย่างไร เช่น เสียทรัพย์ทันตา หรือเกิดโรคร้ายต่างๆ เป็นต้น และมีรูปแบบอย่างไรที่จะเอื้อให้เข้าไปคลุกคลีกับการดื่มสุรา เช่น การคบคนชั่ว เป็นมิตรซึ่งจะชักนำไปในทางฉิบหายต่างๆ อันมีการเที่ยวกลางคืน และตกมึนที่การดื่มสุราแล้วเมา ในที่สุด(๒) ส่วนเบญจศีล เป็นเสมือนตะปูที่ตอกย้ำให้รู้ว่าเมื่อเรารู้ภัยแล้วควรที่จะหยุดเสียแล้วด้วยหลักการที่มีอยู่ เป็นการงดเว้นจากการดื่มสุรานั้นอย่างเด็ดขาดและ(๓)สติสัมปชัญญะเป็นเสมือนยามรักษาการณ์ ที่คอยระแวดระวังภัยต่างๆ รอบตัวเราไม่ให้ผิดพลาดพลั้งอีกครั้งหนึ่ง หลักพุทธธรรมที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพจิตและชีวิตบุคคลในครอบครัวมี ๒ ประการ คือ(๑) หลักฆราวาสธรรม เป็นการกระตุ้นให้เห็นคุณค่า ของครอบครัว คือการอยู่ร่วมกันระหว่างสามีภรรยา บุตรธิดา ญาติพี่น้อง เป็นธรรมที่ใช้ครอบครัวบำบัด ก่อนมองประโยชน์ตนให้คิดถึงประโยชน์ของคนอื่นเป็นอันดับแรก (๒) หลักทศ ๖ ในสังคาลกสูตรนั้น เป็นหลักธรรมที่กำหนดหน้าที่ของคน ให้คนรู้จักหน้าที่ของตนที่พึงทำ ต่อบุคคลอื่น และควรทำตามหน้าที่ของตนอย่างเข้มแข็ง หลักพุทธธรรมทั้ง ๒ ประการนี้สามารถประสานครอบครัวให้เกิดความอบอุ่น เมื่อสังคมระดับย่อยเป็นสุขย่อมอำนวยสู่สังคมระดับใหญ่ต่อไป หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาผลกระทบต่อสังคมโดยรวม มี ๓ กลุ่มคือ (๑) หลักธรรมที่ใช้ระงับ การดื่มสุรา คือ ขันติ โสรัจจะ เพราะธรรมดังกล่าวนี้ใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมใจของคนที่เคยเกี่ยวข้องกับสุราแล้ว ให้ละความต้องการที่จะดื่มสุรา(๒) หลักธรรมที่ใช้ป้องกัน ไม่ให้คนรุ่นใหม่ หรือคนที่ยังไม่เคยดื่มสุราเข้าไปเกี่ยวข้องกับสุรา คือ เบญจธรรม เพราะเบญจธรรมนั้นเป็นเสมือนรั้วที่ล้อมไว้ป้องกันภัยให้กับประชากรทุกวิถีทาง และ(๓) หลักธรรมที่ใช้ส่งเสริมคุณภาพชีวิตแก่ประชากรในสังคม คือการส่งเสริมให้เขารู้จักที่จะอยู่รอดด้วยธรรม ได้แก่ ทิฐธรรม มกัตถธรรมหลักธรรมข้อนี้ เป็นการส่งเสริมให้คนมีอนาคตที่ดี ด้วยการขยันหาทรัพย์สินเงินทองด้วยวามซื่อสัตย์สุจริต รักษาทรัพย์ที่หามาได้เพื่อใช้จ่ายในยามจำเป็น รู้จักคบคนดีเป็นเพื่อนเพื่อเขาจะได้แนะนำในสิ่งที่ดีๆ และเลี้ยงชีวิตของตนให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่

การประยุกต์หลักพุทธธรรม โดยการเทศน์และชี้แจงให้ประชาชนรู้และเข้าใจถึงพิษภัยของการดื่มสุราทำให้ประชาชนลดการดื่มสุราลงได้บ้างแต่ผลที่เกิดขึ้นก็ยังไม่ชัดเจนมากนัก ได้เฉพาะบางคนบางกลุ่มเท่านั้นที่ลดการดื่มสุราลงได้

๕.๑.๒ ศึกษากิจกรรมในการดำเนินโครงการใช้หลักพุทธธรรมแก้ปัญหาการดื่มสุราของวัดที่เข้าร่วมโครงการวัดปลอดสุราในเขตอำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ จากการศึกษพบว่าวัดในเขตอำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ ทุกวัดเข้าร่วมโครงการวัดปลอดสุรา กิจกรรมที่ทำการรณรงค์โดยการเทศน์ถึงโทษการดื่มสุราทั้งภายในวัดและภายในชุมชน ชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจถึงโทษและความไม่เหมาะสมในการดื่มสุราในวัด นอกจากการเทศน์ของพระสงฆ์แล้วในชุมชนมีการจัดกิจกรรมการลด ละ เลิกดื่มสุราทั้งในเขตวัดและในเขตชุมชน เช่น ในงานศพ งานบุญขึ้นบ้านใหม่ งานกฐิน งานแต่งงาน งานผ้าป่า เป็นต้น

กิจกรรมงานศพ เป็นงานแห่งความสูญเสียประชาชนให้ความร่วมมือในการงดดื่มสุรา งดเลี้ยงสุรา โดยมีการตกลงกันทำประชาสงฆ์ให้มีการงดเลี้ยงสุราหรือดื่มสุราในงานศพ และจะมีป้ายประชาสัมพันธ์ในเรื่องนี้ไปติดไว้ในงานที่มีข้อความว่า “งานศพ งานเศร้า งดเหล้า งดเบียร์” และอาศัยพระเทศน์ในงานศพในประเด็นดังกล่าว พร้อมทั้งมีการประกาศเสียงตามสายว่า ถ้าบ้านไหนจัดงานศพ แล้วไม่มีการดื่มสุรา โครงการฯ จะมอบเงินช่วยเหลือทันที ๑,๐๐๐ บาท นอกจากนี้มีการติดป้ายงดเหล้าในที่บริเวณหน้างานและในคืนสุดท้ายของงาน ก็จะร่วมเป็นเจ้าภาพงานศพ ในขณะที่เงินปัจจัยที่ถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ในคืนสุดท้ายก็จะมอบให้แก่เจ้าภาพ ซึ่งการจัดกิจกรรมงานศพปลอดเหล้าในปัจุบันได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี งานศพในอำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ เป็นงานศพที่ปลอดเหล้า

กิจกรรมงานบุญในทางพระพุทธศาสนาเช่น งานบวช งานกฐิน งานผ้าป่า เป็นต้น จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าถ้าเป็นงานบุญที่จัดในวัดจะไม่มีมีการดื่มสุราหรือจำหน่ายสุราเลยเพราะมีกฎหมายห้ามไว้ คนกลัวทำผิดกฎหมาย อีกอย่างหนึ่งเท่าที่ผู้วิจัยซึ่งเป็นพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอศรีนครก็ได้สังเกตและพูดคุยกับชาวบ้าน เห็นว่าชาวบ้านเข้าใจและให้ความร่วมมือดีถ้าเป็นงานบุญกฐิน บุญผ้าป่า งานบวช จะพยายามงดเรื่องเหล้า เรื่องเบียร์ พระสงฆ์ในเขตอำเภอก็ช่วยกันเทศน์สั่งสอนให้จัดงานบุญให้ได้บุญโดยการงดเหล้างดเบียร์ ซึ่งก็ได้ผลพอสมควร

กิจกรรมงานแต่งงาน เป็นกิจกรรมที่ประชาชนเห็นเป็นกิจกรรมงานกินเลี้ยงแสดงความยินดี การรณรงค์ให้มีการงดการดื่มสุราในงานแต่งงานกระทำได้อย่างเพราะประชาชนส่วนมากถือว่าการแต่งงานไม่ใช่งานบุญ เป็นงานกินเลี้ยง แต่คณะสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็พยายามเทศน์สอนให้ลดการแต่งงานที่สิ้นเปลืองไปกับการเลี้ยงสุรา ซึ่งก็ยังไม่เห็นผลเท่าที่ควร

กิจกรรมที่ลดการดื่มสุราของประชาชนได้จริงมีผลสัมฤทธิ์เกือบร้อยละเก้าสิบคือ กิจกรรมงานศพปลอดเหล้า ประชาชนที่มาร่วมงานศพไม่ดื่มสุรา เจ้าภาพในงานไม่มีการเลี้ยงสุราในงานศพ ส่วนงานบุญอื่นๆ เช่นขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน กฐิน ผ้าป่า ยังมีการดื่มสุราอยู่โดยเฉพาะงานแต่งงานเป็นงานกินเลี้ยงการดื่มสุราในงานแต่งงานยังมีมาก ส่วนงานบุญกฐินผ้าป่า เมื่อเจ้าภาพขอหรือขอความร่วมมือในการงดเลี้ยงสุรา ก็จะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่ก็ยังถือว่ายังไม่ปลอดสุราอย่างสิ้นเชิง

๕.๑.๓ ศึกษาผลสัมฤทธิ์การแก้ปัญหาการดื่มสุราของวัดที่เข้าร่วมโครงการวัดปลอดสุราในเขตอำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ จากการที่ผู้วิจัยที่ศึกษาและสัมภาษณ์ทั้งพระสงฆ์และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของประชาชนในเขตอำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ พบว่าการรณรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนงดเว้นการดื่มสุราในงานต่างๆ เช่นในงานศพ งานแต่งงาน งาน

บวช งานกฐินและจัดวัดให้เป็นเขตปลอดสุรานั้น ผลสัมฤทธิ์ที่เห็นชัดที่สุดก็คือการให้งดดื่มสุราหรือไม่มีการเลี้ยงสุราในงานศพ ในแต่ละงานศพจะมีป้ายที่หน่วยงาน อบต.นำไปติดไว้ที่งานมีข้อความว่า “งานศพงานเคร่งครัดเหล้างดเปียร์” ซึ่งได้รับความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดีทำให้เจ้าภาพที่จัดงานศพประหยัดเงินที่ต้องสูญเสียจากการซื้อเหล้าเป็นจำนวนมาก ส่วนงานบุญเช่นงานกฐิน ผ้าป่า นั้นประชาชนที่มาร่วมบุญเจ้าภาพไม่มีการเลี้ยงสุราในงาน คณะสงฆ์ก็มีส่วนร่วมในการรณรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนงดเว้นการดื่มสุราในงานบุญ สำหรับกิจกรรมงานบุญที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นงานบุญปลอดเหล้าคืองานกฐิน ผ้าป่า งานบวช แม้จะยังมีการเลี้ยงเหล้าบ้างแต่ก็ไม่มากเหมือนงานแต่งงาน เพราะแต่ละคนถือว่างานกฐิน ผ้าป่า งานบวช เป็นงานบุญ ต้องลดสิ่งมีนเมาอันจะทำให้ขาดสติ เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ส่วนงานแต่งงานนั้นยังมีการเลี้ยงเหล้า เลี้ยงเปียร์มากกว่างานอื่นๆ เพราะถือว่างานแต่งงานเป็นงานกินเลี้ยง การเลี้ยงเหล้า เลี้ยงเปียร์จึงมีอยู่ไม่ได้ลดลงเหมือนงานกฐิน ผ้าป่า งานบวช

ปัจจุบันนี้ภายในบริเวณเขตวัดถือว่าเป็นเขตปลอดเหล้าร้อยเปอร์เซ็นต์เพราะมีกฎหมายห้ามดื่มสุราและจำหน่ายสุรภายในบริเวณวัด ทำให้เวลามีงานต่างๆ ในวัดไม่มีการเลี้ยงการจำหน่ายสุรา กฎหมายที่ออกมาบังคับใช้ให้ไม่มีการดื่มสุราในวัดถือเป็นความสำเร็จของหน่วยงานภาครัฐที่พยายามรณรงค์ให้ไม่มีการดื่มสุราในวัด ในส่วนคณะสงฆ์เองก็มีการเทศนาชี้แจงถึงโทษและความไม่มีประโยชน์ของสุราทำให้ประชาชนได้มองเห็นถึงผลเสียของการดื่มสุราที่มีโทษทั้งทางโลกและทางธรรม

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาการดื่มสุรา : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดที่เข้าร่วมโครงการวัดปลอดสุราอำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์” จากการศึกษาวิจัยผู้วิจัยได้พบว่าการจัดทำโครงการวัดปลอดสุรามีประโยชน์ทั้งต่อประชาชนทั่วไปและประโยชน์ต่อพระศาสนาทำให้ชาวพุทธลดการดื่มสุราลง วัดแต่ละแห่งไม่มีคนเมาสุราเดินอยู่ในวัดเหมือนสมัยก่อน สำหรับการท้าววิจัยครั้งต่อไปนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) รัฐควรนำผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามโครงการวัดปลอดสุราของอำเภอศรีณรงค์ไปศึกษาเพื่อหาวิธีทำให้ดีขึ้นมากกว่าเดิมและเป็นแนวทางให้อำเภออื่นๆ ที่ยังไม่ปรากฏผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควรนำไปศึกษาและประยุกต์ใช้

๒) ควรให้พระสงฆ์ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการวางนโยบายป้องกันและปราบปรามภัยอันเกิดจากการดื่มสุราอย่างจริงจัง

ควรมีการทำวิจัยโครงการวัดปลอดสุราหรืองานบุญปลอดสุราในอำเภอต่างๆ ในจังหวัดสุรินทร์

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ศึกษาผลสัมฤทธิ์โครงการวัดปลอดสุราในอำเภออื่นๆ ในจังหวัดสุรินทร์ เช่น อำเภอเมืองสุรินทร์ อำเภอปราสาท เป็นต้น

๒) ศึกษาเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมในโครงการวัดปลอดสุราของอำเภอแต่ละอำเภอในจังหวัดสุรินทร์